

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrletno: 1 RM — Dpf; celoletno: 4 RM — Dpf
Za Jugoslavijo četrletno: Din. 25; celoletno: Din. 100

Moderna vojna.

Razvoj vojskovanja v tisočletju pozna svojo postavo. V srednjem veku je pomenilo vojno, če so se kjerkoli spoprijele najete čete posameznih vitezev ali plemičev. Takih le krajevnih prask med stotinami ali kvečjemu tisoči mož bi danes sploh ne omenjali. Resnejše lice je zadobila besedica „vojna“, če so se spopadle vojske kraljev in vladarjev, četudi so bili povod tovrstnim vojnim zapletljajem češče le prepri med vladarskimi družinami. Novejši vek že pozna vojskovanja med državami, da omenimo trocesarsko zvezo proti drznemu pohodu francoskega Napoleona. V veliki vojaški spopad držav v letih 1914—1918 so vodili nacionalni in gospodarski vzroki, a Evropa tedanjih let je imela vsaj v bistvu še isto kulturo, isti način življenja ter iste poglede na organizacijo in pravo človeške družbe. Najnovejša vojna pa ima povsem novo lice. Vodilni močje jo radi imenujejo „totalno“, kar bi se po naše reklo: celotnostna vojna.

Sodobna vojna nadaljuje na svoj način veliki vojaški obračun v letih 1914—1918. Ne bi smelo priti do nje, če bi mirovni pogoji leta 1918 vpostavili pravičen, časten in narode zadovoljiv mir. Tako pa je telo v žerjavici dotlej, da je ogenj bruhnil v plamen. Evropa je medtem postala starejša za 20 let. A teh dvajset let pomeni več, kakor v minuli zgodovini cela stoletja. Na evropskem pozorišču vidimo dva tabora, različna si po kulturi, nazoru in miselnosti. Kancler Hitler sam je razliko med njima označil tako: mlada, socialistična Nemčija stoji nasproti postaranim plutokratskim demokracijam zapada. Da zremo v ozadje velikih dogodkov na bojiščih in vidimo pohod socializma v treh velikih evropskih državah, moramo pritruditi: Evropa, ki vstane iz žrtev in krvi sedanje velike vojne, bo resnično nova, v ničemer podobna dosedanji.

Iz davne zgodovine bi smeli navajati dve drugi vojni, v katerih sta si stali nasproti dve nasprotni si miselnosti, dva različna svetova. V križarskih vojnih pohodih je hotel nekoč krščanski svet poganom iztrgati iz rok sveto deželo. V bojih proti na zapad prodirajočim Turkom so se strnjene krščanske vojske branile pred zmagujočim polumesečem. A ne križarske in ne turške vojne niso niti zdaleka dosegale pomena in obsega, kakršna pritičeta moderni vojni, katere končni izid bo najdalekosežnejših posledic za mali in veliki svet.

Minula svetovna vojna je uprav neizčrpen arzenal modernih vojaških izkušenj. V njej je prišla moderna tehnika predvsem s svojim motorjem tudi v tem področju polno na svoj račun in je dovela do popolnega prevrata v vojskovanju. Liki profinjeni stroj v katerem koli modernem obratu je postala vojna en sam fin, do zadnjih potankostih preračunan in zelo občutljiv aparat. Zamislimo si moderno tehniko vojskovanja pod vodo, na vodi, na kopnem in v zraku, predstavljajmo si tesno sodelovanje med podmornicami in letali, med letali in motoriziranimi oddelki, med posameznimi specialnimi oddelki na suhem od pešcev do težkih oklopnih avtomobilov in najtežjih tankov. Le vojaški strokovnjak bi vedel dobro razložiti, kako precizno mora biti sodelovanje vseh vrst orožja in moštva, če naj je uspeh siguren. Iz še pred stoletjem preprostega vojskovanja na nož se je v dobi radio-aparatur, modernih strojev in še

elektrike razvila visoka znanost, nič lažja od raznih fakultetnih ved.

V moderni vojni je mobilizirano tudi zaledje. Kancler Hitler je s svojim poudarkom, da Anglija nikakor ni več otok, sam nakazal, kam sega moderno orožje. Tudi smo že brali o poletih nemških aeroplanov nad angleškim in francoskim ozemljem. To se pravi, da preti zaledju nevarnost iz zraka in zato so izdane varnostne odredbe, ki naj ubranijo škodo po letalskih napadih. Tovrstnim varnostnim ukrepom moramo pridružiti še ostale vojne odredbe,

ki prilagojujejo vse javno in zasebno življenje vojnim prilikam. V veljavi je poostreno kazensko pravo, ki naj radikalno onemogoči vse, kar bi kakor koli zamoglo slabiti odpornost vojskujoče se države.

Tako pomeni totalna, moderna vojna vojskovanje s skrajnimi sredstvi do skrajnih možnosti in posledic. Totalni vojni odgovorja totalna zmaga, ki odklanja vsak polovičarski mir. Iz ust nemških voditeljev opetovano slišimo izjavo, ki sama najboljšo označi tudi vojni cilj: gre za biti ali ne biti!

Na zapadu največja bitka vseh časov.

Odločilna nemška zmaga v Franciji. — Nemci pred vratmi Anglije.

Oči vsega sveta so obrnjene proti evropskemu zapadu, kjer se odigrava veliki, za vojni izid odločilni dogodek. V petih dneh je kapitulirala Nizozemska, po prvem večjem spopadu nemških in francosko-angleških čet so Nemci zasedli Bruselj. Francoske utrdbe vzdolž belgijsko-francoske meje so nemške čete zavzele v širini 100 km in prodirajo po veliki bitki med rekama Maas in Somme v dveh smereh: prvo nemško krilo stoji pred Parizom, drugo je vzdolž reke Somme doseglo pri mestu Abbeville morsko obalo. Francoske in belgijske čete med rekama Somme in Schelde ter obalo se nahajajo v železnem nemškem objemu. — V naslednjem sledimo poročilom vrhovnega poveljstva nemške vojske, katera si bodo bralci na priloženem velikem zemljevidu sami ponazorili.

V četrtek 16. majnika. V Nizozemski so nemške čete po kapitulaciji armade vkorakali v Haag in Amsterdam. V Belgiji se je sovražnik upiral v trdnjavah Antwerpen in Namurju ter ob reki Dyle. Jugozahodno od Namurja so nemške čete dosegle reko Maas. Južno od Sedana so zavrnilo francoski protinapad. Med rekami Reno in Mosel so nemške čete zahodno od Saarlautern in pri Lauterburgu. V zračnem boju in na tleh je bilo uničenih 98 francoskih in angleških letal, nemških letal se ni vrnilo 18. Na morju so Angleži izgubili bojnih in trgovinskih ladij v skupni tonazi 100.000 BRT.

V petek 17. majnika. V bitki med Antwerpenom in Namurjem so nemške čete prodrle fronto in zasedle predele Namurja. Južno od Sedana se je posrečil prodor Maginotove črte v dolžini 100 km. Vjetih je bilo pri tem 12.000 vojakov, med njimi dva generala. V petek zvečer so nemške čete vkorakale v Bruselj, potem ko sta padli mesti Löwen in Mecheln. V Nizozemski je nemška vojska zasedala zadnje upirajoče se provinco Zeeland. Letala so uničevala za sovražnikovo fronto se nahajajoče mostove, želez-

niške proge in ceste. Sestreljenih je bilo 59 letal, lastne izgube znašajo 15 letal. Na morju ob Nizozemski sta bila dve ladji potopljeni, 3 druge pa težko poškodovane.

V nedeljo 19. majnika. Nizozemska je zasedena z vsemi otoki. V Belgiji se je predalo mesto Antwerpen in nemške čete prekoračijo reko Schelde. Med krajema Maubeuge in La Fere v Franciji se napadi nadaljujejo, reki Sambre in Oise so nemške čete prekoračile ter zavzele mesti Le Cateau in Saint Quentin. V bojih severozahodno od Montmedy so čete zavzele močno utrdbo Maginotove črte. Število vjetnikov brez inozemske armade znaša 110.000. Nasprotnika sta izgubila skupno 147 letal, 27 nemških se ni vrnilo. Nasprotna letala so metala bombe na mesta zapadne in severne Nemčije.

V ponedeljek 20. majnika. V Belgiji so nemške čete prekoračile reko Dendre in dosegle gornji del reke Schelde. Angleške čete se naglo umikajo k obrežju, pri Maubeuge, in južno od mesta Valenciennes je bila zavrtnjena francosko-belgijska armada, ki se umika proti zapadu. Ves notranji pas trdnjav Lüttich je v nemških rokah, čete so dosegle prekop Laon—Aisne. Uničenih je 143 nasprotnikovih in pogrešanih 31 nemških letal. Pred francosko-belgijsko obalo sta bila potopljena dva rušilca, 5 nadaljnih ladij je bilo poškodovanih. —

V torek 21. majnika. Francoska armada, nahajajoča se med Namurjem in Sedanom, je bila razbita, generalni štab z generalom Giraudom se nahaja v ujetništvu. Oklopne in motorizirane nemške čete zasedejo mesta Arras, Amiens in Abbeville ter dosežejo Rokavski zaliv. Južno krilo nemške vojske doseže Laon in se nahaja pri prekopu Aisne—Oise. Mesto Rethel je v nemških rokah. V Rokavskem zalivu potopijo nemška letala 6 transportnih ladij. Sestreljenih je 47 nasprotnih in pogrešanih 15 nemških letal.

Nemške motorizirane čete hitijo v nepretrgani vrsti v odpomoc na zapadno fronto.

Zander M.

Opomba uredništva. Današnji številki prilagamo zemljevid Nizozemske, Belgije in Francije, s čemer ustrezamo opetovano izraženi želji naročnikov. Z zemljevida bodo naši bralci lahko nazorno razbirali potek usodepolnih bojov na zapadni fronti.

Komisar za Nizozemsko.

Kancler Hitler je imenoval za komisarja Nizozemske ministra dr. Seyss-Inquarta. Komisarju je podrejena vsa civilna uprava dežele, on sam je neposredno odgovoren kanclerju Nizozemske upravne oblasti nadaljujejo svoje delo pod novim komisarjem. V vseh vojaških zadevah je pristojen vrhovni nemški poveljnik. V veljavi ostanejo nizozemski zakoni, v kolikor so združljivi z nemško zasedbo.

Eupen in Malmedy.

Izšla je odredba, po kateri se ozemlja Eupen, Malmedy in Moresnet, ki so bila po verzajski mirovni pogodbi pridružena Belgiji, vključijo nemški državi in postanejo del porenjske nemške pokrajine.

Italija je pripravljena.

Italijanska vlada je izdala odredbe, po katerih so zasežena transportna sredstva, nadalje so izvedene predpriprave za pravično razdelitev premoga in važnejših živil ter določene najvišje živilske cene. Izdelan je tudi zakon o civilni mobilizaciji. — Listi prinašajo poročila o nemških uspehih na zapadu in poudarjajo, da se bliža tudi trenutek za Italijo, ki si sedaj lahko zavaruje svoj imperij.

Italijanski list „Regime Fascista“ se v eni zadnjih številki bavi z nemškimi uspehi na zapadu in pravi med drugim: „Veliki uspehi so zaslužno plačilo nemškemu narodu, ki si že šest let pritrjuje hrano, da ima zaloge za sedanje dni. Nemčija je zaveznica Italije. Za fašizem je beseda „zaveznica“ sveta. Zato je usoda Italije povezana z ono Nemčije, kakor je v času sankcij Nemčija stala na strani Italije.“

Jugoslavija odločno nevtralna.

„Völk. Beobachter“ poroča o sklepih jugoslovanske vlade, ki hoče svojo nevtralnost strogo ščititi. Ena izmed odredb nalaga časopisju dolžnost, da se izogne v tiskani besedi in sliki vsem izpadom proti vojskujočim se taborom. Prestopki se kaznujejo z zaporom do dveh let ali z globo do 100.000 din. Druga odredba uvaža stroge kazni za vojne dobičkarje in tihotapce živil. Nadaljna odredba naj okrepi gospodarsko odpornost države, katero bo nadzoroval novoustanovljeni gospodarski odbor. Končno je poostreno tudi nadziranje vseh inozemcev, katerih listine so bile nedavno vnovič pregledane.

Manjšinski statut v Slovaški.

Slovaški parlament je sprejel zakon, ki uvaža politične organizacije narodnih manjšin. V organizacije se sprejemajo pripadniki narodnih manjšin, ki so slovaški državljani. Njihovo delovanje nadzira notranji minister, ki sme delovanje omejiti do oblike, kakršno dovoljuje pristojna materna država slovaški narodni manjšini. Manjšinska stranka, ki prekorači svoja pravila ali se ne pokori stavljenim ji pogojem ali deluje proti obstoju slovaške republike, se sme tudi ukiniti. — Novi zakon nudi ugodnosti predvsem madžarski in ukrajinski narodni manjšini, dočim uživa nemška narodna manjšina svojo javnopravnost in svobodo že od oktobra 1938.

Iz Amerike.

Roosevelt je minuli četrtek predložil poslanski zbornici spomenico, v kateri terja nove kredite za oboroževanje v skupnem znesku 1182 milijonov dolarjev. 896 milj. naj bi zbornica takoj dovolila za izpopolnitev vojske na suhem, na morju in v zraku. Nadalje želi Roosevelt polno moč za sklenitev posebnih pogodb o dobavi materiala v znesku 286 milj. dolarjev. Svoj predlog je predsednik utemeljil s tem, da so postala dosedanja obrambna sredstva v očigled najnovejši vojaški tehniki pomanjkljiva. Vlada bo nadalje še bolj utrdila panamski prekop, otok Portoriko ter pripravila več novih letališč.

Teden v besedi.

Pred vojnim izbruhom v Sredozemlju? V vzhodnih predelih Sredozemskega morja so se pričele velike pomorske vaje angleškega in francoskega brodogoja. Nadalje se po vesteh nemških listov zbirajo grške čete ob albanski meji. Položaj v Sredozemlju je vsekakor izredno napet.

Preosnova francoske vlade. Minulo soboto je francoski min. predsednik Reynaud preosnoval svoj kabinet. Sam je prevzel poleg predsedništva še vojno ministrstvo, Daladier-u je poveril zunanjo politiko, notranji minister je znani sovražnik Nemcev Jud Mandel. Za državnega ministra in podpredsednika vlade je bil imenovan 85 letni maršal Petain, dosedanji francoski poslanik v Španiji. — Bivši zastopnik Francije v Berlinu, Coulonde, postane po najnovejših vesteh poslanik v Bukarešti.

V Angliji že slišijo topove z belgijsko-francoske fronte. Nek švedski list poroča, da se v jugovzhodnih krajih Anglije dobro čuje grmenje velikih topov na zapadni fronti. Čujejo se — tako piše list — posamezni poki, poedine eksplozije so tako močne, da slišijo nekakemu potresu.

Turčija postaja pozorna. Nemški listi poročajo iz Turčije, da javnost vsled izrednih dogodkov na evropskem zapadu nikakor ni bila presenečena. Listi pravijo, da so se mnoge nameravane priprave v Franciji zavlačevale vsled raznih nepotrebnih zunanosti, vsled česar je dobila Nemčija odločilno premoč. Nemško časopisje še beleži, da je v turškem tisku opaziti rastočo rezerviranost napram Angliji in njeni veljavi.

Jugoslovanska delegacija, ki se je pogajala v Moskvi, se je koncem minulega tedna vrnila domov.

V Gradcu se je poročil madžarski zunanji minister grof Czaky z grofico Chorinski.

V Italijo je dospela skupina voditeljev nemških rokodelskih združenj.

Vodja belgijskih reksistov, Degrelle, je bil aretiran in odveden v notranjost Francije.

Nezavarovano mesto Rastatt je francoska artiljerija obstreljevala. Nemški topovi so zato obstreljevali francoski Hagenau.

Amerika je pozvala svoje državljane v zapadni in jugovzhodni Evropi, naj se vrnejo domov.

Italija je pozvala svoje državljane v Turčiji, naj se takoj vrnejo v domovino.

Švedska je v Londonu protestirala, ker je njeno ozemlje preletelo 6 težkih angleških bombnikov.

Churchill, angleški prvominister, je Nizozemski stavil predlog, naj da Angliji vse svoje trgovinsko in vojno brodogojstvo na razpolago.

Na otoku Malti so angleške oblasti aretirale več uglednih domačinov, katerim očitajo simpatije za Italijo.

Egiptovska vlada je odredila, naj se Kairo in druga večja mesta pripravijo za eventualno izpraznitev.

Italijanske devizne oblasti so ukinile dovoljenja tako imenovanih potniških lir.

V Angliji je z ozirom na izpad uvoza danskih in nizozemskih pridelkov čutili delno pomanjkanje živil.

Minuli teden je zapustilo Pariz 25.000 otrok, ki so odšli na zapad.

Churchill se je mudil v Parizu, kjer je imel razgovore s političnimi in vojaškimi osebnostmi.

Italija uvaja v armado najmodernejšo puško, ki dovoljuje 120 strelav v minuti.

51 krat so angleška in francoska letala po poročilu nemškega urada bombardirala nezavarovane nemške kraje, pri čemer je bilo ubitih več civilnih oseb. Nemški urad pripominja, da bodo nemška letala za vsako sovražno bombo na nezavarovana mesta odgovorila z 10 nemškimi bombami.

Francozi so pognali v zrak železniški most pri kraju Saint Louis in s tem prekinili direktno zvezo Basel—Francija.

Letalska zveza med Anglijo in Francijo je prekinjena.

Med Japonsko in Ameriko vlada precejšnja napetost, ker sta druga na drugo ljubosumni glede nizozemskih kolonij v Indijskem oceanu.

Za vrhovnega poveljnika francoske oborožene sile je bil imenovan namesto dosedanjega maršala Gamelina dosedanji poveljnik francoske armade na vzhodu general Weygand.

Iz naše države

„Evropska revolucija“.

V listu „Völk. Beobachter“ piše drž. prosvetni vodja Rosenberg pod gornjim naslovom med drugim: „Z 10. majem je narodno-socialistična revolucija in z njo narodno-socialistična država stopila v odločilni stadij. Nekoč so množice zgrabili vzori francoske revolucije, a le-ti vzori so se kmalu izneverili. Iz bratstva, ki naj bi vladalo med ljudmi, se je porodila oblast denarja, iz človečanstva, ki naj bi družilo narode, je nastal brutalni gospodarski imperializem, iz ljubezni se rodilo smotno zastrupljanje celih ljudstev. Nad vsem pa je slavil zmagoslavje: profit. Narodno-socialistična Nemčija se bori za novo svobodo in ureditev Evrope. Ob pohodu nemške vojske zahaja stari vek“.

Popolna zatemnitev.

Nemški poročevalski urad ugotavlja, da napadajo sovražna letala obmejno ozemlje na zapadu izključno v noči in vržejo bombe, koder morejo spoznati kako luč. Dolžnost vsakogar je, da skrbi za popolno zatemnitev svojih prostorov. Zatemnitev traja od sončnega zahoda do sončnega vzhoda.

Vigredna setev.

Kmetijski minister je na podlagi statističnih podatkov ugotovil, da je bilo

z 11. majem posejanih s poletno pšenico 98%, s poletnim ječmenom 96, z ovsem 96% predvidene površine, nadalje 43% predvidene zemlje s poznim krompirjem, 56% s sladkorno peso in 54% s krmsko peso. Iz tega izhaja, da je bilo vigredno delo v državi kljub težkočam v celoti izvedeno.

Ljudsko štetje po ljudskih šolah.

Ljudske šole v Solnograški so dobile posebno nalogo. Šolarji višjih razredov bodo v obliki tabel, statistik in grafičnih slik obdelali svoje domače vasi. Šli bodo od družine do družine in bodo vpraševali za število rojstev in smrti, za poklici družinskih članov, za velikostjo posestva, številom otrok, ev. priseljencev, beležili bodo pripadnost poedinih k nar. soc. stranki in njenim podorganizacijam. V poseben seznam pridejo padli vojaki-vaščani, narodni socialisti, matere s častnim križcem i. dr. Po mnenju strokovnjakov bodo šolarji tako z lastnim delom prišli do resnice, ki pravi, da se narod na deželi rodi in v mestih umira.

Ščitite planinsko cvetje!

Z 8. aprilom je v veljavi odredba, ki odreja zaščito planinskih rastlin. Prepovedano je trganje ovčnic (Edelweiss), murk, encijana, planink in še drugih planinskih rož. Varnostni organi imajo nalogo, da strogo skrbijo za izvedbo odredbe.

Vesti iz Jugoslavije

Gospodarski odnosi med Nemčijo in Jugoslavijo.

Pretekli teden je dopotovala v Belgrad nemška gospodarska delegacija z namenom, da prouči skupno z jugoslovansko delegacijo vsa vprašanja, ki so v zvezi z izvajanjem obstoječe nemško-jugoslovanske trgovinske pogodbe. Cilj posvetovanj je predvsem ta, da se ugotovi, kako so dosedaj funkcionirali gospodarski odnosi med obema državama, in da se v prijateljskem razgovoru odstranijo vse morebitne ovire. Kakor je izjavil vodja nemške delegacije Landfried, želi Nemčija samo to, da bi se trgovinski odnosi med Jugoslavijo in Nemčijo tudi v bodoče razvijali brez težav, kakor so se dosedaj in da Nemčija popolnoma razume vse potrebe Jugoslavije in njene vlade, da izpolnjuje vse svoje obveznosti gospodarskega značaja, ki izhajajo iz njene stališča stroge nevtralnosti v sedanjem evropskem vojnem zapletu. Dr. Landfried je še poudaril, da je srečen, da lahko ugotovi, da ima tudi Jugoslavija popolno razumevanje za stanje, v katerem se sedaj nahaja Nemčija.

Obisk hrvatskih kmetov v Belgradu.

Te dni je prispela v Belgrad močna skupina kmetov in kmetice iz okolice Zagreba. Hrvatski kmetje so povsod nastopali v svojih prelepah narodnih nošah. Po prihodu v Belgrad jih je pot najprej vodila naravnost v dvor, kjer so se vpisali v dvorske knjige. Zvečer so nastopili v veliki dvorani Kolarčeve ljudske univerze ter prikazali stare ženitovanjske običaje iz svojega kraja. Njihovo prireditev je obiskal tudi zastopnik kralja in številni ministri s predsednikom Cvetkovičem na čelu.

„Liga dostojnosti“.

V petek minulega tedna se je vršil v Ljubljani občni zbor „Lige dostojnosti“, katere namen bo borba zoper nedostojnost, surovost in nenravnost na celi črti. Da bo mogla liga to borbo uspešno voditi, se je obrnila s pozivom na vso slovensko javnost, naj jo v njenih prizadevanjih podpira in naj organizirano pobija nedostojnost. Prva naloga, ki si jo je liga zastavila, je boj proti bogokletstvu.

Hrvatski književniki v Mariboru.

Za Ljubljano so obiskali hrvatski književniki sedaj tudi Maribor, kjer so nastopili v nabitom polnem gledališču. Mariborčani so jih prisrčno sprejeli. Nastop Hrvatov je potekel v najlepšem razpoloženju in v znamenju hrvatsko-slovenske kulturne vzajemnosti, ki mora ostati neporušena v sreči in nesreči, kakor je dejal zastopnik Hrvatov Ilija Jakovljevič.

Podlistek

Ferdinand Goetel:

Sredi stepe.

(19. nadaljevanje.)

„Niklas! Kaj je s teboj, Niklas!“ Sklonil se je nad posteljo. „Pokrižaj se, človek!“

Toda Niklas se je le narahlo zganil in venomer z nekim strahotnim napornim strmel predse. Na senca mu je stopil pot in dvignil je glavo. In zmerom silneje so se mu svetile v očeh rdeče iskre. Sebastijan je brez moči pogledal okrog sebe in videl, da so vsi vstali s sedežev; obrnjeni proti vratom so z Niklasom vred zrlji v stepe. Tedaj je tudi on zagledal velikanski ognjeni steber, ki je plapolal kakor krvava sveča sredi nočne temine.

„Jezus Marija, gori!“ je boječe zašepetal in z drugimi vred ga je spreletela mrzla groza.

*

„Batjuška, zbudi se!“

„A?“

„Ilja, vstani!“

„Stokrat sem ti že rekel . . .“

„Zlezi vendar že iz postelje, zlomek!“

Gori!“

Ko ga je žena pretresla, se je pop

naposled dvignil v postelji in mežikal z zaspanimi očmi.

„Kaj praviš?“ je vprašal na pol buden.

„Gori! Pogledaj v okno!“

Ker babi še ni verjel, je pop zavil oči v smeri proti oknu in se nemalo začudil, ko je na temnem ozadju neba zagledal vrh zvonika, ožarjen s prekrasnim bleskom. Čeprav je bil ta pogled nenavaden, je bil vendar tako malo strašen in za oko tako zapeljiv, da je pop dolgo zijal vanj, preden se je odločil vstati in odpreti okno. Tu je šele videl, da čeprav je vrh zvonika osvetljen z veselo svetlobo, pada vendarle na ves oder in na cerkveni trg neprijeten blesk rdečkastega žara.

Zatorej se je močno nagnil ven in pogledal po strani proti vasi. Za črnim zidom dreves in grmov, nedaleč od cerkve, je gorel široko razprostrt ogenj in nad njim se je naravnost proti nebu dvigal svetel steber dima. Nekaj se je skrčilo in zamrlo v popovem srcu. A tudi zdaj se še ni mogel sprijazniti z mislijo, da je to resničen požar. V vasi je bilo namreč vse tiho in mirno in s pogorišča se je slišal samo rahel šum in prasketanje. Šele zategnjeni krik „gori!“ in kliči na pomoč so mu predočili resnično grozo položaja.

„Daj čevlje, žena!“ je kriknil in skočil od okna, „v vasi gori!“

„Pri kom?“

„Čevlje pravim!“

„Saj stojiš zraven njih!“

„Pri kom?“ je ugibal pop, medtem ko si je obuval čevlje. „Veš, da mi ni prišlo na misel. Zdi se mi,“ si je na hitro nataknil sukno, „da je nekje okrog Ivana. Kaj ko bi bilo pri županu?“ je za hip odrevenel in znova skočil k oknu. „I, seveda, pri županu. Če-pico, žena!“ je zakričal z mogočnim glasom in se obrnil proti vratom.

„Na kljuki visi! Ampak ne hodi z doma, Ilja moj! Ostani tu!“

„Ali si znorela, ženska? Treba je vendar biti plat zvona!“

Planivši na teraso je obstal, prevzet od mogočnega žara, ki je medtem narasel in je zdaj napravil naj popolnoma drug vtis. Med vrhovi topolov se je lesketal rdeči plamen in metal na temni cerkveni trg krvave, trepetajoče proge. Po stebru dima, ki je bil zgoraj že ves počrnel in se je valil v šir, je švignil roj isker in se kakor zlovešč dež usul na vas. Od vseh strani so prihajali hrupni glasovi alarma. Samo zvonik je žarel zmerom enako lepo, čudovito razsvetljen po blesku, ki se je bolj in bolj nižal.

Prestrašeni pop je vzdihnil, se v mislih zahvalil Bogu, da je jeseni pokril župnišče s pločevinasto streho, in s hitrimi koraki odšel proti zvoniku.

Medpotoma se je spomnil na včeraj zajeta ujetnika in obstreljenega psa. Nenadoma se ga je polastil nekak babjeveren nemir, ki je rasel z vsakim korakom, čimbolj se je bližal zvoniku. Junaška zavest, da mora biti plat zvona, se je umikala nejasnemu podzavestnemu strahu. Po tleh migotajoči odsevi ognja so mu zdaj pa zdaj zastavili pot. Hodil je kakor po žarečih oglih in delal čudne in nepotrebne kretnje, čeprav je silno hitel. Ko je zagledal pod nogami večji odblesk požara, se je tako spozabil, da ga je preskočil, kakor bi bila ognjena reka. Pred prihodnjo krvavo liso je obstal in trdovratno uprl oči vanjo. Hotel je prepričati samega sebe, da je to vendar samo blesk in nič drugega. Medtem se je svetloba izoblikovala v velikansko, široko odprto žrelo. Tedaj ga je nenadoma obšel smrtni strah. Tresoč se po vsem telesu se je ozrl na Bolgarov grob. Potem po vseh koticah na dvorišču. Naposled je zbral vse moštvo duha in se ozrl na spodnji del zvonika, ki je bil pogreznjen v senco. Tam je odkril nekaj, velik, nepremični postavi podobnega.

„Nebeški duhovi!“ je zaklical s pridušnim glasom; „ali je kdo tam pod zvonikom?“

(Dalje sledi.)

Pomemben list slovenske zgodovine.

Med najvažnejše dogodke slovenske zgodovine moramo pristeti pojave, pri katerih so nastopili kmetje, ali kar je skoraj isto. Slovenci, ko so se skušali z lastno močjo dvigniti na višjo socialno stopnjo do boljsega in človeka vrednejšega življenja. Taki poskusi, ki bi omogočili tudi odločilnejši vpliv v političnem pogledu, so bili veliki kmetjski upori v 16. stoletju. Ti upori so v pravem pomenu besede slovenska zgodovina.

Tedanji družabni red.

Za razumevanje vzrokov, ki so prisilili sicer vedno konservativnega kmeta, da je segel po samoobrambi, je potrebno, da vsaj površno spoznamo socialne razmere, v katerih je živel slovenski kmet pred stoletji. Že v prvih stoletjih po naselitvi se tudi pri Slovencih ločijo nesvobodni ljudje od svobodnih in plemičev. Z izgubo politične svobode po bavarsko-francoski nadvladi je število osebno nesvobodnih med Slovenci še naraslo, zlasti pa po ponesrečenem uporu Ljudevita Posavskega. Med nesvobodnimi najdemo seveda precejšnje razlike. Na najnižji stopnji so bili pridvorni hlapci in dekletke, nekoliko na boljšem so bili podložniki, ki so gospodarjevo zemljo obdelovali v lastnem obratu, za kar so mu morali služiti z dajatvami in delom. Polsvobodni kmetje so bili sicer vezani na zemljo, ki je niso smeli samovoljno zapustiti, toda ni jim bilo treba delati tlake. Polsvobodni in nesvobodni ljudje so se tudi lahko osvobodili, kar je zlasti Cerkev po možnosti pospeševala. Dajatve kmetov so bile zapisane v srednjem veku v urbarjih, ki jih poznamo iz 12. stol., še več pa iz 13. stoletja. Iz njih lahko posnemamo, kaj je moral nesvobodni kmet dati svojemu fevdalnemu gospodu.

Dajatve.

Redna dajatev je bil **zemljiški davek** (latinsko: census, iz česar je nastal znani „činž“), ki je bil prvotno v naravi, od srede 13. stoletja pa že skoraj povsod v denarju. Poleg tega so bili kmetje obvezani do številnih manjših dajatev in služnosti. Zemljiški davek sam ni bil prehud, z drugimi dajatvami pa je znesel že občutno breme. Redno se je pobirala **desetina**, deseti del poljskih pridelkov. Tretja redna dajatev je bila **tlaka ali robota**. Osebna tlaka je bila na Slovenskem v 13. stoletju po večini že odpravljena, tako da je tlačan lahko na delo poslal svojega hlapca, ali pa se je odkupil z denarjem. Izredne dajatve so bile ob prevzemu kmetije, ob smrti gospodarja itd., in so bile podobne današnjim prenosnim in dednim taksam.

Nastop slabih časov.

Vse te dajatve slovenskega kmeta niso prehudo pritiskale, dokler je živel v razmeroma ugodnem gospodarskem položaju, ki je trajal tja do 14. stoletja. Ker so bile te dajatve natanko izmerjene in zapisane, so zemljiški gospodarji to zapisano „staro pravdo“ tudi spoštovali. Razmere pa so se spremenile proti koncu srednjega veka. Zlasti v drugi polovici 15. stoletja so se začeli za slovenskega kmeta vedno slabši časi. Kmetije so se drobile, nastajale so kajžarske naselbine, pojavil se je že prvi beg v mesta in za vsem tem so nastopile po vsej Evropi, zlasti z odkritjem Amerike nove gospodarske razmere. Začel se je propad fevdalnih držav. K temu so se pridružili še turški vpadi, zaradi katerih je največ trpel slovenski kmet, ki je moral na eni strani pomagati gospodi pri zidanju utrd, na drugi strani pa je po turškem napadu dobil požgane domačije in uničena polja. Denar je mnogo izgubil na vrednosti. V letu 1455 do 1460 je padel kar na eno petnajstino vrednosti, zaradi česar so zemljiški gospodarji hoteli svoje terjatve zvišati — valorizirati. Kmet

pa se je držal pisane številke, „stare pravde“, zapisane v urbarju. Zaradi tega je gospod strogo gledal nato, da so se izpolnjevale tudi vse manjše dajatve in skušal tako dobiti nekaj več. Tudi pri tlaki so se zvečale zahteve gospodarjev. Kmet je postajal nezadovoljen.

Prvi znaki nezadovoljstva.

Pravo uporno gibanje pa so izzvale šele težke križe v 15. stoletju. Prvi punt ali zvezo so sklenili leta 1478 kmetje iz Ziljske doline na Koroškem. Povod za to je dal ortenburški oskrbnik. Čeprav je ta upor žalostno končal, je vrelo med kmeti naprej. Tako so se leta 1490 uprli podložniki freisingškega škofa v Škofiji Loki, v Železnikih in v Selcih, leta 1495 pa podložniki gornjegrajske graščine. Tudi na Dolenjskem in Spodnjem Štajerskem so se ponekod kmetje upirali dajati desetino. Beneška vojna v letu 1508—1518 je zaprla pod trgovino v Furlanijo, kar je še bolj vplivalo na socialne razmere. Leta 1515 je prišlo do nasilnih nastopov na Kočevskem, kjer so tudi kmetje ubili kočevskega graščaka Jurja pl. Thurna in njegovega oskrbnika Stržena. V istem letu so kmetje oplenili še nekaj drugih gradov, vendar tudi gospoda ni držala križem rok. Jurij pl. Herberstein je ukrotil uporne kmete in s tem je bilo uporno gibanje leta 1515 končano, kmet je trpel naprej in bil še naprej nezadovoljen. Nevaren zglede pa je dala tudi kmečka vojska na Nemškem leta 1525.

Plemič Taht in kmetje.

Povod za veliki upor slovenskih in hrvaških kmetov je prišel iz Hrvaškega Zagorja in je imel svoj izvor v pravnih sporih med ondrotnimi fevdalci. Rodbina Heinigov, ki je imela v posesti Susedgrad in Donja Stupica, je izumrla. Nastala je dolga pravda za dediščino. Polovico te posesti je končno dobil plemič Franc Taht, znan po svoji lahkoumnosti in nasilnosti. Oženil se je s sestro slavnega sigetskega junaka Nikole Zrinjskega, svojo hčer pa je dal za ženo takratnemu hrvaškemu banu Petru Erdediju. Heinigovci so s pomočjo kmetov hoteli Tahija pregnati, kar se jim je deloma tudi posrečilo. Toda Taht je imel dovolj prijateljev in hrvaški sabor je sklenil, da se morajo v bodoče vsi stanovi dvigniti z orožjem bodisi zoper Turke, bodisi zoper upornike. Taht je zopet prevzel oblast in za kmete so se začeli žalostni časi. Kmete, ki so se pritožili, je leta 1567 zasliševala posebna komisija, ki je zaslišala 508 prič. Toda vse to ni nič pomagalo. Taht je dobil za nagrado celo drugi del posestva v upravo. Ravnal je še slabše s kmeti in bil skrajno brezobziren do kmečkih žena in deklet. Ker je bil Taht tudi lastnik gradu Statenberg pri Makolah na Štajerskem, so tudi slov. kmetje čutili njegovo pest. O božiču leta 1571 so razjarjeni kmetje v Donji Stubici ubili Tahovega vrtarja. Naslednjo pomlad pa so se uprli susedgradski podložniki in zasedli grad. Pri teh uporih je bilo ubitih nekaj grajskih služabnikov, članom Tahijeve družine pa niso storili nič žalega. Kmetje so še vedno upali, da bodo s kraljevo pomočjo dobili pravico in so poslali na Dunaj posebno deputacijo. Taht je znal preplasiti hrvaški sabor in začetek leta 1573 je bil sprejet v saboru Tahijev predlog, da se morajo uporniki kot izdajalci domovine s silo kaznovati.

Veliki upor.

Nespravljivo stališče hrvaške gospode je dalo prav radikalnemu krilu kmečkega gibanja, ki je zahtevalo načelen boj zoper ves tedanji družabni red. Začela se je prva „seljačka buna“

— kmečka vojska, ki ni šla zoper Tahija, ampak zoper gospodo sploh v boj za „staro pravdo“. Da se je že dolgo pripravljala, kaže njena dobra organizacija. Najprej so si kmetje v Stubici izvolili svojo vlado, v kateri so bili Matija Gubec, Ivan Pasanec in Ivan Mogaič. Za vojaškega poveljnika pa je bil izbran Ilija Gregorič, doma blizu Metlike. Ta je bil turški ujetnik in bil celo v Carigradu in se je razumel na vojskovanje. Uporniki so svoji zvezi dali ime „Moška punta“ ali „Puntarija“. Imeli so tudi svoj program, ki je bil bolj dalekosežen kot pri prejšnjih uporih. Ni jim šlo samo za gospodarske zahteve, ampak so hoteli uvesti namesto fevdalnega tudi bolj pravičen socialni in politični red. V Zagrebu naj bi se ustanovila posebna cesarska vlada za hrvaške in slovenske dežele, ki bi sama pobirala vse davke in skrbelo za varstvo meje pred Turki. Izločiti so torej hoteli posredovalno vlogo plemstva.

Kmečka vojska.

Kmečki vojskovodja Gregorič je napravil dober napadani načrt. Računal je tudi z zavezniki, slovenskimi kmeti in pa Uskoki iz okolice Zumberka. Glavni del vojske naj bi ostal doma, drugi del naj bi širil upor po Hrvaškem južno od Save, tretji pa naj bi šel na Slovensko in po svojih odposlancih pridobil tudi Uskoke. V okolici Cesargrada se je upor začel in 29. januarja so kmetje zavzeli grad in se polastili precejšnjih zalog orožja. Gregorič je nato korakal s svojimi čez Sotljo in prodiral mimo Dobove do Brezic, prisilil k predaji Krško in Rajhenburg. Zal so kmetje 5. februarja na Krškem polju doživeli prvi poraz. Uskoki se jim namreč niso pridružili in uskoški poveljnik Jožef Thurn je s 500 Uskoki razbil del kmečke vojske na Krškem polju. Drugi dan pa je podban Gašpar Alapič potolkel kmete pri Kerestincu. S tem je bil odpor kmetov na desnem bregu Save zlomljen.

Poraz za porazom.

Medtem je Gregorič prodril v Sevnico, kjer je zvedel za poraz na Krškem polju. Zamolčal je svojim ljudem nesrečo, spremenil tudi prvoten načrt in krenil, namesto proti Celju, čez Lisco in Jurklošter proti Planini. Kmete v teh krajih je najprej preplasila novica, da prihajajo Turki, zatem pa jim je vzel pogum poraz pri Krškem polju, za katerega so šele zvedeli. Zato je Gregorič ponit nazaj na Hrvaško. 8. februarja je prišel že do Sv. Petra pod Kumšperkom, kjer ga je napadla plemiška vojska pod vodstvom celjskega okrajnega poveljnika Jurja Schrattenbacha in ga premagala. Gregorič je sicer ušel, a je bil kasneje ujet na Hrvaškem.

Glavni del kmečke vojske v Zagorju pa je napadel 9. februarja podban Alapič s plemiško vojsko, ojačeno z redno banko vojsko. Imel je 5000 mož in tudi konjenico. Kmečka vojska, zbrana na Stubiskem polju, je štela sicer 8000—10.000 mož, toda bila je slabo oborožena. Kmetje so se dobro držali, vendar konjenici niso bili kos. Vsi, ki niso mogli zbežati, so bili pobiti ali pa ujeti. Ujetnike so seveda brez usmiljenja pobesili kar na najbližje drevje ali hiše. Po sodobnih virih je na bojišču obležalo 4000—6000 ljudi. Tudi Mogaič je padel, Gubec in Pasanec pa sta bila ujeta in odgnana v Zagreb.

Gubčeva smrt.

Žalostna je bila usoda voditeljev tega velikega upora. Gregorič je bil eno leto zaprt na Dunaju, kjer so ga mučili in končno usmrtili. Za Matijo Gub-

ca, ki se je po trditvi plemičev proglašil za kmečkega kralja, je ban Draškovič predlagal kazen kronanja z razbeljeno železno krono. Po izročilu naj bi se bilo to kronanje izvršilo na Markovem trgu (sedaj Trg St. Radiča) v Zagrebu. Rajni zgodovinar Šišič pa je ugotovil, da je bilo drugače. Gubca so pripeljali v Zagreb na postno nedeljo 15. februarja. Dali so mu na glavo razžarjeno iz žice spleteno košaro in ga vodili po mestu do pasu golega. Spremljali so ga rablji na morišče (blizu sedanje Streljane), kjer so ga razčetrvali.

Z tem uporom je v naslednjih stoletjih bilo se nekaj manjših uporov, vendar je razvoj časa sam rahljajl vezi, s katerimi so bili kmetje privezani ob graščine.

Prosto po predavanju prof. **Silva Kranjca**, Ljubljana.

Največja cerkve sveta. V cerkvi sv. Petra v Rimu so najdaljše cerkve sveta, ki so hkrati tudi največje, zaznamovane z medenimi programi v tlaku srednje ladje. Spočetka so bile podane v rimskih komolcih, toda ko so leta 1934 tlak obnovili, so napravili te podatke v meterskih merah. Najdaljša in največja cerkev sveta je cerkev sv. Petra v Rimu, ki meri znotraj 186 metrov in 36 cm, z zidovjem vred pa 192 m 76 cm. Na drugem mestu je katedrala sv. Pavla v Londonu, ki meri 152 m in ki so jo od leta 1675 do 1710 sezidali na temeljih prejšnje katoliške katedrale. Potem je stolnica v Florenci, St. Maria del Fiore z dolžino 149 m 28 cm in s svojo mogočno kupolo, ki jo je Brunellesco zgradil in ki spada med najkrasnejše spomenike vseh časov. Četrta v vrsti je 138 m in 69 cm dolga katedrala v Reimsu. Tej sledi stolnica v Kölnu, ki je dolga 134 m 94 cm, dalje je cerkev sv. Petronija v Bologni z dolžino 132 m 54 cm. Za to pride na vrsto ena najslavnejših katedral krščanstva in sicer metropolitanska cerkev preblažene Device v španski Sevilji v dolžini 132 m, ki so jo leta 1401 postavili na mesto bivše mošeje. Šele na 10. mestu je cerkev Notre Dame v Parizu, ki je dolga 130 metrov. Naslednji dve cerkvi nas povedeta spet v Rim, to je cerkev sv. Pavla z dolžino 127 m 36 cm in lateranska bazilika, ki meri 121 m 84 cm. S 118 m 60 cm dolžine se pridruži sedmeroladijska stolnica Naše ljube gospe v Antwerpnu, ki je največja gotška cerkev v belgijski Flandriji. Pot nas povede spet nazaj v Italijo in sicer k cerkvi sv. Justinijana v Antenoreju, ki je dolga 118 m 50 cm in nato cerkev Porcijunkule v Assisiju z dolžino 114 m 76 cm. Katoliška westminsterska katedrala v Londonu, ki je bila sezidana v tem stoletju, ima dolžino 110 m. Zadnja izmed največjih cerkva sveta je Hagija Sofija v Carigradu, ki meri 109 m 57 cm in je bila nekoč najslavnejše svetišče vzhodne cerkve.

Korist deževnikov. Večina ljudi še ne ve ceniti koristi pozemeljskih črvov-deževnikov. O tej nas pouči sledeči poizkus: V navaden cvetlični lonec nasujemo debelo plast belega, vlažnega peska. Nanj denemo več deževnikov, ki jih nato pokrijemo z listjem rastlin. Listje namreč služi črvom v hrano. Po nekaj tednih opazimo nad peskom tanjšo plast črne zemlje. Na podoben način vrše deževniki enako delo tudi v naravi, s čemur rahljajo in izboljšujejo prst.

„Koroški Slovenec“ je vaše glasilo! Varujte njegovo čast, ki je vaša čast!

Čirom naše zemlje

To je tako.

(Oton Župančič.)

„Pojdi, moj sinko, na pot,
na življenja pot,
čuvaj, moj sinko, se zmot,
življenja zmot!“

„Glej, in sedaj sem nazaj,
ali, majka, znaj:
sinko tvoj često je pal,
ali vselej je vstal!“

Proslava zlatomašništva mil. kanonika msgr. V. Podgorca. V razkošje se je odela na binkoštni pondeljek sicer skromna slovenska cerkva v Celovcu. Oltar je bil v rožah in zelenju, ob strani sta visela dva velika venca z zlatim križem in zlatima številčkama „50“. Še farna družina se je pomnožila, da je bila za zakasnele trda za prostor. Točno ob 9. uri je stopil pred oltar zlatomašnik msgr. Valentin Podgorc v spremstvu žihpoljskega župnika in svetnika Krista Koschierja in slo-

Rojstni dom mil. kanonika Podgorca ob cerkvi sv. Neže pri Velikovecu. (Iz arhiva.)

venskega pridigarja č. g. Millioniga. S kora se je glasila pozdravna pesem jubilarantu, nakar je preč. g. Koschier v vznešenih besedah podal globoke misli o vzvišenem duhovnikovem poslanstvu in v slavljenju orisal lik vzornega, za dušni blagor izročeni ovčic vnetega pastirja. Med slovesno sv. daritvijo je povzel besedo zlatomašnik sam, navel na praznik sv. Duha in nakazal skrivnostno delovanje tretje božje osebe v usodi sveta in poedinega človeka. Zlatomašnikova globoka izvajanja so izzvenela v zahvalo Gospodu, ki mu je velel služiti v petdesetletju njegovega mašništva. Po sv. daritvi se je vsa v cerkvi zbrana družina pridružila slavospevu duhovnikov: Tebe Boga hvalimo! — V četrtek 16. t. m. popoldne se je v Mohorjevi hiši vršila slavostna seja odbornikov Slovenske prosvetne zveze in Zveze koroških zadrug, katere se je udeležil tudi jubilarant-zlatomašnik. Zastopnika osrednjih organizacij sta v govorih podala velike slavljenčeve zasluge v področju slovenske prosvete in slovenskega združništva in nato mil. kanoniku vzročila vdanostno spomenico koroške slovenske družine s podpisani voditeljev kulturnih in gospodarskih organizacij vse slovenske Koroške. V lično izdelani spominjski knjigi so po Gregorčičevih verzih vtisnjene naslednje čestitke koroških Slovencev zlatomašniku:

Visoko rod naš čisla učenjaka,
ki mu preganja temo zmot,
a bolj še cenil poštenjaka,
ki ve in hodi pravo pot.

Zlatomašnik, učenost s krepostjo družiš,
kot sonce strinja luč in moč,
s tem domovini, Bogu služiš,
neutruden zanju dan in noč!

Lipitzbach — Lipica. Dela pri elektrarni ob Labotu lepo napredujejo. Strokovnjaki so dognali, da se bo z dograditvijo jezua dvignilo vodovje in so sedaj začeli zviševati cesto za nekaj metrov. Tudi most pri Lipici bodo dvignili za precejšno višino.

Gallizien — Galicija. Zadnjič smo poročali o skrivnosti smrti mizarskega pomočnika Franca Urbančka, katerega so našli mrtvega v Beli. Kriminalni policiji in orožnikom se je sedaj posrečilo, da so temno ozadje objasnili. Urbančkova žena Marija se je bila dogovorila z nekim krojaškim po-

močnikom, da bosta moža odstranila in se nato poročila. Prvotno sta ga nameravala zastrupiti, a sta se premislila. Na večer 20. aprila pa je žena naročila ravnokar iz Celovca došlemu možu, naj ji pomaga nositi vrečo onstran Bele kupljenega krompirja. Mož je ubogal, došlega do reke je napadel pomočnik iz zasede, ga dušil in nato sta ga skupno z ženo vrgla v vodo. Nesrečni mož se je še v vodi skušal rešiti, a mu je morilec držal glavo pod vodo dotlej, da je utonil. Ženi je potem prizadjal nekatere navidezne poškodbe, s katerimi se je zglasila pri orožnikih in jim dopovedovala, da se je sprla z možem in da ga toži vsled prizadetih ji telesnih poškodb. Hkrati je javila, da je mož po sporu neznanokam izginil. Sumljivo zadevo so orožniki skupno s kriminalisti preiskavali in kmalu oba morilca prijeli. Težka kazen za zločinsko dejanje ne izostane.

Avtomobilska nesreča (Velden — Vrba). Minuli pondeljek je vozil 35 letni šofer Jožef Korak s svojim 8 letnim nečakom v smeri proti Celovcu. Pri Vrbi mu nenadno počil obroč in voz se zaletel z vso silo v bližnje drevo. Mali nečak je zadobil težke poškodbe, Korak sam lažje. Prepeljali so ju v bolnico.

Griffen — Grebinj. (V znamenju odhodov). Romarji se vračajo navadno vsi s svoje poti spet domov. Od nas jih je pa odšlo lani 25 (15 moških) in letos spet 14 (10 moških), ki se ne povrnejo. Šli so v večnost, 2 v 1. letu, 3 mladi, 3 čez 50 let, 8 čez 60 let, 6 čez 70, 5 blizu ali čez 80 let, 1 mož (Klemen Korak) je dosegel 90, Terezija Sumič pa 92 let. — Strašila nas je nepredvidna smrt. Lani jih je pograbila 5, letos tudi že 5. Jeseni je v potoku utonila 63 letna žena gostača-peka Zajca. Šla je po vodo, zdrknila v strugo, našli so jo še živo, a je kmalu izdihnila. Ljubila je pijačo, a take ne. Na sveti večer je zadel mrtvoud urarjevo ženo. Na Štefanovo so našli mrtvega 65 letnega gostilničarja Neumanna, bivšega železničarja iz Sinče vasi. Prosinca so pripeljali iz Velikovca vojaško kuharico Rozo Hofer, katero je ponoči zadušil plin iz peči. 7. majnika smo podjali v jamo kmeta Reka, ki je našel čudno zadnjo uro. Peljal se je na kolesu po glavni cesti k pogrebu Loiggeja, padel, se udaril na sence in bil na mestu mrtev. Pravijo, da je nesrečo povzročil prašič, ki je nenadno pred njim priletel na cesto. Župnik nas čisto opominjajo na nevarnost nagle smrti in potrebo pripravljenosti. Pravlepo zadnjo pot so imeli najemnik staroznane Pirkerjeve trgovine Urh Božič, ki je umrl v marcu, potem posestnik in gostilničar Egger, ki je bil trd Nemeč, a bil izredno ustrežljiv in zdravstva vešč mož. Tretji večji pogreb je bil 7. maja Rudolfa Loiggeja, mesarja in gostilničarja, četrti pa žalostni Rekov 9. majnika. Slednjega je spremljala k grobu puštriška muzika, ker je bil načelnik požarne brambe v soseščini. Tako vidimo, kako smrt grabi tržane kar po vrsti, da nas je strah. Nič ne izbira, koj pobira. Da bi le naša bila srečna!

Untergrafenbach — Spodnja Kneža. Leta 1918 se je iz Vovberskih gor preselil k nam kovač Lukež Dobrovnik. Že prva polovica njegovega priimka nam pove, da je bil dobra duša. Prvi dan Marijinega meseca smo ga spremljali k večnemu počitku na božjo njivo v Grebinjski kloster. Številni pogrebci v procesiji, ki je segala od Kneže do klosterske cerkve, so mu izkazali zadnjo čast in dokazali, kako je bil rajni priljubljen in spoštovan. Na grobu so mu zapeli pevci in preč. g. župnik so rajnemu govorili v slovo. Umrl Lukež je bil 72 let star in pravi mož-beseda. Njegovo geslo je bilo: moli in delaj! Rad je delal in je svojimi pridnimi rokami preživljal mnogoštevilno družino, sebe in svojo dobro ženko iz naše fare. Z veseljem je molil in zato je Bog blagoslovil njegov trud. Spoštoval je nedelje in praznike, pridno je hodil v cerkev, skupno z ženo

in otroci je sprejemal sv. zakramente. Sam je bil svojim živ vzgled. Po kratki, mučni bolezni je izdihnil v naročju žene in otrok. Ena njegovih hčerk je že večkratna duhovna mati, sinovi pa so pridni rokodelci in celo posestniki. Rajnemu božji mir, zaostalim naše najiskrenejše sožalje!

Rinkenberg — Vogrče. Redko se oglasimo v našem listu. Še sedaj imamo le žalostno vest za bralce. V komaj štirih mesecih smo v naši fari pokopali kar enajst oseb in sicer 4 žene, 4 moške in 2 otroke. To je občutljiva izguba za našo faro. Med moškimi sta bila dva v najlepših letih. 37 letni Tone Vodivnik je bolehal na želodcu. Bolečine je vdano prenašal in v božjem miru zapustil solzni svet. Dne 3. majnika smo pokopali Grosovega Toneja, ki je dosegel 41 let. Bil je dober, vlučen fant in je nekoč predsedoval vogerškemu kult. društvu. Rad je prepeval slovenske pesmi in bil dober pevec. Sosedom je šel z veseljem na roko in jim rad ustregal. Nešteto prijateljev ga je zato spremljalo k zadnjemu počitku. Moški zbor se mu je oddolžil z žalostinko na domu in grobu, fantje pa so mu v grob poklonili prekrasen venec, ki ga je zanje pripravila Milka Miklin, za kar se ji iskreno zahvaljujejo. Naj blagi Tonej počiva v miru!

Ostali drobiž. Minuli teden je došlo na Koroško 270 bavarskih otrok. Za več tednov bodo nastanjeni v zasebnih družinah. Istočasno odhaja na letovanje v razne kraje 253 koroških otrok. — Celovško gledališče je podaljšalo svoje predstave do 14. julija. — V Nagelčah pri Št. Vidu v Podjuni je umrla 86 letna Agata Mičej, v Mlinčah 20 letna Marija Piroutz. — Za teden od 17. t. m. se na osebo oddajajo 3 jajca proti pristojni nakaznici. — 6. majnika je bilo v deželi otvorenih novih 80 otroških vrtcev. — V Celovcu gostuje italijanski orkester „Orchestra Romana da Camera“. Nastopil bo nato v številnih nemških mestih. — Mestna železnica v Celovcu je uvedla nove vozne cene, ki se stopnjujejo z razdaljo in sicer od 7 do 20 pf, povratne vozovnice za dolge proge pa stanejo 34 pf. Za pse in prtljago so istotako uvedene z razdaljo rastoče tarife.

Naša prosveta

Psalm. (Ivan Pregelj.)

„Nič ni bolj svetega, kakor žena,
ki je rodila!“

„Nič večjega ni, kakor je njena
ljubezen.“

„Po materah šele smo si bratje.“

„Videl sem mater dojeti tuje dete!“

„Videl sem in sem jokal.“

„Videl sem skrb očetov. Kje je?“

„Ljubezen mater je presešla pravico
moža.“

„Zakaj jo imenujejo slabo? ker je
ženska?“

„Zakaj jo ponižujejo?“

„Otroci, ki gledajo Gospoda, ljubijo
mater.“

„Najsvetejši ljubijo Najčistejšo.“

„Mati, Tvoje ime je sveto —“

„Tvoje ime je sladko v veke — — —“

Slovenska kmetica.

Slovenska kmetica, še vedno te premalo spoštujemo! Podobna si muli, ki ogarana in odrgnjena vozari po andaluškem skalovju! Pridna si pri delu, vedno si v skrbeh, da bi se ne podrli kak vogel hiše, da bi mož ne znosil preveč v pivnice, da bi se otroci ne spridili. Malo imaš od življenja, uboga ti mučenica! A tvoja je vendar zasluga, da je tlačena in raztrgana slovenska domovina ostala skupaj! Te domovine prvi steber si ti, slovenska kmetica, ki spiš navadno na slami in pod raztrgano odejo ter ješ, kar možu in otroku ostane.

(Dr. Ivan Tavčar.)

Slovenska mati! Ves naš narod je tvoj otrok! Bodi torej mati vse slovenske družine od Brda do Pliberka, uči jo spoštovanja materne govornice, bodi ji vzor slovenske ljubezni in požrtvovalnosti!

Suetschach — Sveče (Materinski dan). Na binkoštno nedeljo smo v naši farni cerkvi obhajali materinski dan. Skromno in lepo je bilo. Pri glavni sv. maši zjutraj so preč. g. župnik v krepkih besedah govorili materam na srce. Prijetno smo bili iznenadeni, ko so nato zadonele orgle, katere sta spremljala naša mlada umetnika Foltej in Hanzej z gosli. Ker so se pele znane Marijine pesmi, je zašumelo po cerkvi in vsi smo krepko pomagali, da je donelo v mogočnem zboru. Popoldne smo se spet zbrali v cerkvi. Otroci so deklamirali materam in spet smo peli Mariji na čast. Za prekrasni dan smo vsem, ki so prispevali, iskreno hvaležni, posebno fantom in našim mamicam.

Egg — Brdo pri Šmohoru. V nedeljo 26. majnika priredimo pri pd. Foltu v Mostah skupni občni zbor slov. kult. društev na Brdu in v Melvičah. Zboru pridružimo še proslavo naših mamic, katerim bodo mali deklamirali, dečle zapele in zastopnik osrednje zveze govoril. Začetek ob 2. uri popoldne.

St. Michael — Šmihel nad Pliberkom. V nedeljo 2. junija ob 15. uri obhajamo materinski dan s proslavo v Šercerjevi dvorani. Dečle so pripravile pester spored s petjem, prizori, govori in prvim javnim nastopom tamburašic. Vstop je prost.

St. Thomas a. Z. — Št. Tomaž pri Celovcu. V nedeljo 2. junija se vrši pri pd. Moriču v Št. Tomažu občni zbor našega društva, združen s skromno materinsko proslavo. Začetek ob 14. uri popoldne.

St. Peter a. W. — Št. Peter na Vasinjah. V nedeljo 2. junija proslavimo v okvirju kult. društva naše matere. Popoldne ob 15. uri se zberemo pri pd. Šulnu v Račičah. Na dnevnem redu so deklamacije, petje in kratek prizor. S proslavo je združen redni občni zbor z volitvami novih odbornikov.

Ludmannsdorf — Bilčovs. Naše dobre matere bomo počastili s prireditvijo dne 2. junija. Zberemo se pop. ob 15. uri v dvorani pri Miklavžu. Mali in veliki otroci se bodo poklonili materam v vezani in nevezani besedi, s pesmimi in tamburicami. Vstopnine seve ni.

Dar za smeh

Pred radio-aparatom. — Micka: „Zakaj pa vedno žvižga, kadar vrtiš ono kolesce na aparatu?“ — Janez: „Zakaj? Saj vlak tudi zapiska, kadar prihaja na drugo postajo.“

Dobra kupčija. — Stari Lukež nas je zaprosil za sledeči inserat: „Išče se od kogarkoli 50.000 mark. Kdor mi jih preskrbi, si lahko polovico takoj obdrži. Lukež Smuk.“

Kakor nanese. — Podjetni Franček je napisal sledečo nalogo o mački: Mačka je v kuhinji ali na strehi — kakor nanese. Ima štiri mlade ali šest — kakor nanese. Lovi miši in lovi podgane — kakor nanese. Mačka je mačka ali pa maček — kakor nanese.

Lov na opice. — Lahka zadeva. Na kraju, kjer se opice zbirajo, sprožiš brez krogle nabasano pištolo nase. Nato odideš in pustiš tam ostro nabasano orožje. Ko se vrneš, vzameš mrtvo opico in začneš „lov“ znova.

Oče. — Orožnik pride po nekega kmeta. V hiši najde samo štiriletnega Pepčka. Pepček mu pove, da so vsi na polju. „Oče so šli z oslom na pašo“, pristavi fantek, „saj ju boste takoj našli. Tisti, ki ima klobuk, so oče.“

Dober tek! — Pobarinov Šimen že hodi v šolo, a ga učiteljica ne more pripraviti do tega, da bi si umil noge. Vsi lepi in ostru opomini so zaman. Nekega dne pride s snažnimi nogami v šolo. Učiteljica ga pohvali: „Priden, Šimen, po dolgem opominjanju si jih vendar umil.“ — Nato Šimen: „Ne, ne, sem samo zelje tlačil!“

Zlati časi. — Župan v Butalah je gledal med nevihto skozi okno. Nenadno zablisne in zagrm, župan pa dela velike oči skozi okno: „Hudika, šele enkrat je treščilo, pa že na treh krajih gori!“

Nase gospodarstvo

Pomoč proti živinskim kugam.

V Vzhodni marki se v zadnjih tednih ustanovljajo posebne blagajne, katerih naloga je, da zavarujejo posestnike škode, povzročene vsled živinskih kug in boleznih, in da izvedejo vse potrebne ukrepe v svrhe omejitve kužnih bolezni. Članstvo je obvezno za vse posestnike, ki imajo v hlevu nad 3 mesece staro govedo, leto stare konje, mule in osle. Njihove prispevke blagajni pobirajo občinski uradi. Kedaj dobi zavarovani posestnik denarno odškodnino iz blagajne? Pristojna odredba predvideva sledeče slučaje: Odškodnina se plačuje za živali, katere je bilo treba zaklati na podlagi policijskega ukrepa ali ki so poginile vsled bolezni, ki je bila povod policijskemu ukrepu. Nadalje je dovoljena odškodnina a) za živali, ki so poginile na pljučni kugi ali smrkljivosti, če so dani predpogoji, po katerih bi bilo treba na policijski ukaz žival zaklati, in je bila kuga pravčasno javljena; b) za živali, ki so poginile zbog policijsko odredene cepitve; c) za govedo in konje, ki so poginili na vraničnem prisadu (Milzbrand — Rauschbrand) in četudi se je bolezen ugotovila šele po smrti; d) za nad 3 mesece staro govedo in za konje, ki poginejo po okuženem govedu ali divjačini; e) za nad 3 mesece staro govedo, ki pogine vsled parkljevke in slinavke ali ga je bilo treba vsled navedene kuge na ukaz živinozdravnikov zaklati; f) za govedo in konje, ki so morali biti zaklani, ker izločujejo bacile, ki zastrupljajo meso.

Koliko znaša odškodnina? Podlago tvori običajna živinska cena. Tri četrtine živinske vrednosti izplača blagajna v slučajih smrkljivosti, štiri petine pri vraničnem prisadu, pljučni kugi ali tuberkulozi i. dr. Cena, ki služi za podlago, pri konjih ne sme presegati RM 1500, pri govedu ne RM 600. Kdor 2 meseca pa plačilnem terminu ni odrajtal blagajni prispevka, nima pravice do odškodnine. Pred določitvijo odškodnine je treba ugotoviti bolezen, primerno ceno živali in vrednost posestniku preostalih delov.

Kdo ne dobi odškodnine? Če lastnik živali po lastni krivdi ali malomarnosti ne prijavi živinske kuge, če posestnik vedoma kupi že okuženo žival, če ni izvedel vseh od živinozdravnika predpisanih ukazov, če pri uvoženi živini ne more dokazati, da je bila šele naknadno okužena.

Blagajna izplačuje prispevke po lastni uvidevnosti v dveh slučajih: 1. za živali, ki so bile zaklane vsled nalezljive slabokrvnosti in za kopitarje, ki poginejo ali jih morajo posestniki zaklati vsled vnetja v gornji hrbtenici.

Katere kužne bolezni mora živinorejec prijaviti? Vranični prisad, okuženje živine ali divjačine, stekline, smrkljivost, parkljevko in slinavko, vidno jetiko, svinjsko kugo, svinjsko rdečico, perutninsko kolero in kugo ter še nekatere druge nalezljive bolezni.

Dedne kmetije lahko dedujejo tudi hčerke, če so za to podani tehtni razlogi. Pristojna postava sicer pravi, da pride za dediča v prvi vrsti v poštven sin. Če pa slednji ne kaže veselja za kmečko delo in za upravljanje očetovega posestva, sme kmet s pristankom dedne sodnije posestvo izročiti tudi svoji hčerki. Postava nadalje predvideva, da smejo posestnikove hčerke dedovati tudi v slučaju, če posestnik nima moških potomcev, vendar je to dedovanje dovoljeno le pri prvi predaji posestva.

V nekaterih predelih Vzhodne marke so uvedeni posebni tečaji za razstreljevanje. Strokovnjaki razlagajo najvažnejše eksplozivne snovi in praktično prikažejo, kako je treba z njimi pravilno ravnati. Poedine deželne kmečke zveze pa so si že nabavile velike mehanske naprave za vrtnanje skalovja in jih dajejo interesantom na poso-

do. Tovrsten pouk ni važen samo za odstranjevanje na travnikih ali pašnikih ležečih skal, marveč tudi za odpravljanje ukoreninjenih storov i. dr. Tečajniki dobijo po tečaju posebno potrdilo. Zanimanje za tečaje je razmerno zelo veliko.

Živa meja je najboljša ograja. Pocenje je, ni je treba popravljati, razven prirezavati, nikdar obnavljati. Če jo skrbno izbiramo, nam je lahko tudi koristna. Tako so murve, ki hranijo sviloprejke in dajejo sladak sadež, v živi meji zelo hvaležne, za živo mejo je pripravno ostrožje, bezeg in vrbje in slično grmovje. Edina skrb, ki jo imamo z njimi, je, da jih vigredi pristrizemo. Živa meja je dobro zavetišče ptičem, zavrača ostre vetrove ter štiti rastlinje pred jesenskim in vigrednim mrazom.

Na čem spoznamo starost goveje živine. Običajno na obrokih, ki se tvorijo na obeh rogovih. Splošno prevladuje mnenje, da dobi krava v vsako brejostjo tak obroček in če prištejemo h prvemu obročku dve ali tri leta, potem se moremo pri ugibanju o starosti živine zmotiti kvečjemu za leto ali največ dve. Posebno zanesljivo je štetje obročev pri mladi živini.

Svinje in prašiče na zrak! Zakaj naše „kruljavce“ tako zapostavljamo? Nam samim je v škodo, če jih skrbno zapiramo v hlevce in jim privoščimo le smrdljivi hlevski zrak. Brez zraka in sonca uspevajo pač po „svinjsko“, vrhuvsega morajo zato prenašati še naše očitke. Rzsoden svinjerejec bo pripravil ob svinjskem hlevu primerno tekališče, od časa do časa jih bo puščal v ograjo na zeleno pašo. Začuden bo lahko gledal, kakšno bo veselje njegovih svobodnih prašičkov in svinj.

Na vrtnih gredah naj bi naše gospodinje sadile vedno v ravni vrsti. Le tako bodo dobro vedele ob pletvi, da je vse izven vrste samo plevel, ki spada iz grede na kup. Tudi je vrste lažje okopavati in rahljati. Na vsak način mora gospodinja, katera hoče biti dobra vrtnarica, preprečiti, da bi plevel zamogel cveteti.

Tudi sadje bo dobro služilo. — Danes ni čas za precepljanje starih drevov in za odstranjevanje nam neprikladnega drevja. Vsak sad je v našem času dragocen in bo dober prispevek za prehrano. Toplo priporočajo, naj se sadijo mlada drevesca in tudi sadni grmički kakor ribizlji i. dr. Čim več pažnje bomo posvečali sadnemu drevju tudi v vigredi, tem boljša bo za nas letošnja zelo dragocena letina. Upravna oblast sama predpisuje škropljenje in trebljenje drevja, sadjarji bodo dodali svojo dobro voljo. V novo zimo bomo za dober sad zelo hvaležni.

Dvonoži sadni škodljivci, paglavci, ki si radi privoščijo sladkega sadja, so sadjarju dostikrat večja nadlega ko vse mrčesi. Kako se jih ubrani? Ponekod so v navadi pravcati samokresi, na katere opozarjajo posebna svarila. Za tovrstne naprave je treba nekoliko strokovnjakega znanja, saj se sicer lahko prigodijo prav neprijetni slučajji. Dober varuh doma in domačega vrta je primerno dreziran pes, ki je ustrašoval že mnoge nočnega gosta. So končno soseščine, ki izmenjavaje stavljajo nočne čuvaje. Sicer pa preostane samo še sadjarjeva pazljivost in budnost v času zorenja.

Pazimo na konjsko opravo! — Usnje je danes drago in ga je težko dobiti. Torej bomo na živinsko in posebno na konjsko opremo posebno pozorni. Od časa do časa bomo zanj uporabljali kakšno mazilo. Prej bomo opremo skrbno osnažili, umili z gorko vodo, osušili in nato namazali z mazilom, ki si ga lahko pripravimo sami. Nekoliko starega čebelnega voska in stare masti raztopimo na žerjavici in dobro zmešamo, z ohlajenim mazilom pa dobro namažemo.

Celovski živinski trg v maju. Voli A 91, B 83, C 73, biki B 73, C 63, krave A 80—85, B 72—77, C 53—65, D 40—46, telice B 79 pf za kg žive teže. — Svinje 150 kg in več 117, 135 kg. do 149,5 115, 120 do 134,5 kg 113, 90 do 119,5 kg 109, 80 do 89,5 kg 109, 60 do 79,5 kg 99, pod 60 kg 99, pitane svinje 115, druge 103 pf za kg žive teže.

Zanimivosti iz vsega sveta.

Smrt Matije Gubca.

(Konec.)

Na Markovem trgu sta pripravljena zanj prestol in krona. Pred prestolom že gori ogenj in v ognju se beli krona. Krvnik v rdeči halji in njegov pomočnik stojita ob prestolu. Polagoma se polni Markov trg. Za plemenito gospodo so zgradili klopi, da bo bolj udobno opazovala kronanje. Vseokrog po trgu pa se gnetejo — glava pri glavi — ostali meščani in kmetje. Tudi okna so polna radovednežev in nekateri so zlezli celo na strehe.

Že se približujejo zamolkel ropot bobnov in zategli glasovi trobent. „Peljejo ju!“ završi med množico. Spreddaj in zadaj stopajo vojaki, na sredini korakata obsojenca Matija Gubec in njegov drug Andrej Pasanec. Spremlja ju župnik Babič. Brez bojzani na licu, odločnih, skoro kamenitih potez, z očmi uprtimi čez množico, stopa Gubec.

Ko prispejo na določeni prostor, stopi sodnik na pripravljeni oder in spregovori: „Tu stoji Matija Gubec, kolovodja upornikov, razbojnik in zločinec, ki je zapeljal ljudstvo, da se je vzdignilo zoper božjo in človeško postavo, zoper kralja in gosposko. Ta pa je Andrej Pasanec, njegov pomagač. Ni se jima posrečilo njuno zločinsko delo. Prišla je zanj zaslužena kazen. Pasanec bo najprej s kolesom strt, nato mu bo odsekana glava. Matija Gubec pa, ki se je predrznil igrati kralja, bo prejel kraljevsko čast. Kronan bo na razbeljenem prestolu in nato razčtetverjen.“

Gubec za trenutek vzdrti, nato pogleda po množici in zakliče: „Bog mi je priča, da nisem hotel biti kralj. Bil sem le svetovalec in voditelj zatiranemu ljudstvu. Pobili so nas in zopet zaslužili. A dan svobode pride, prepričan sem, da pride. Naša kri in naše trpljenje ne bo zastoj. Daj mi, Bog, poguma! Naj mi s telesom ne umre duša! Za pravico in svobodo sem se dvignil, za njo bom umrl.“

Med množico se čujejo vzliki: „Zbogom, Gubec! Tvoji smo! Ne pozabimo te!“ Nato gre krvnik na svoj posel. Pasanec je prvi. Ko mu krvnik razbija kosti na nogah in rokah ter mu končno odseka glavo, stoji Gubec bled in nem in gleda predse. Pri vsakem Pasančevem kriku mu zablesti solza v očeh.

Zdaj je na vrsti Gubec. Poklekne pred župnika in se prekriža. Župnik ga blagoslovi. Nato pristopi krvnik, strga z njegovega telesa obleko in ga posadi na razbeljeni železni prestol. Gubcu zardi in strepeče lice. Z razbeljenimi kleščami ga ščiplje krvnik v roke, noge in razgaljena prsa. Široke rane zevajo Gubcu po telesu, telo mu drhti, čelo mu oblije znoj in iz prsi se izvije zamolkel stok. Nazadnje vzame krvnik s kleščami iz ognja krono in mu jo dene na glavo, rekoč: „Tu je tvoja krona, kralj!“

Tedaj Gubec omedli. Nato pripeljejo štiri konje, polože na pol mrtvega Gubca na tla in privežejo njegove ude k vsakemu konju. Potem udarijo po živalih, ki potegnejo vsaka na svojo stran. Kostih zahreščijo. Gubčevo truplo je razčtetverjeno.

Ljudje se razhajajo. Plemiči in meščani pojdejo na pustno zabavo, kmetško ljudstvo pa se vrača molče na svoje domove. V dušah nosi podoba trpinov, ki sta danes umrli in premišljuje Gubčeve besede: „Naša kri in naše trpljenje ne bo zastoj!“

Akrobati matematike. Pred nekaj desetletji je sin nekega italijanskega cestnega muzikanta opravil pred akademsko izpraševalno komisijo odlični izpit o svoji računski darovitosti. V 50 sekundah je odštel število z 18 številkami od števila, ki je imelo prav toliko števil. — V Ameriki je nedavno vzbujal veliko pozornost nek drug možganski akrobat. To je namreč človek, katerega možgani sestojijo prav za prav iz dveh, medsebojno neodvisnih polovic. Temu človeku ni nič, slikati hkrati dve različni podobi.

Tudi različne članke piše po dvoje hkrati. Višek je pa to, da more tudi svoje računске naloge z obema rokama obenem pisati in izračunati.

Odkdaj nosimo pajčolane. Pajčolan je prišel v Evropo v XIII. stoletju, križarji so ga prinesli z Vzhoda. Od tistih dob ni prišel nikoli popolnoma iz mode. Vedno so si ženske rade zastirale obraze s pajčolani, tkanine in oblike pajčolanov so se pa pogosto preminjale. Prvi pajčolani so bili tkanini iz tenke volne in so pokrivali vso glavo in obraz. Skozi ta pajčolan ni bilo moči razločiti črt obraza. Volno je kmalu nadomestilo tenko, skoraj prozorno platno, pozneje pa svila. A ti pajčolani niso več zakrivali obraza, bili so bolj za okras, ki je delal obličje še bolj vabljivo.

Nahod, ki ga povzroča seno oziroma cvetni prah. Včasih povzroči že prvi izprehod po cvetočem travniku neprijetnosti: ščegetanje v nosu, solzenje oči in kihanje nam zagrenijo življenje. Temu se pridružijo še bolečine v glavi in v težkih primerih celo mrzlica alivročica. Na žalost nimamo dosti pomočnikov, da bi ozdravili to bolezen, kadar se je pojavila. Edino sredstvo, da jo olajšamo, je, da ostanemo dan ali dva v hladni, temni sobi. Vnete oči si umivamo s kameličnim čajem in nos namažemo znotraj z vazelinom. A vsakdo mora priznati, da je takšno stanje vse prej kakor prijetno. Nahod povzroča drobni cvetni prah, ki plava v zraku ob času, ko cvete trava. Ta pride v nos, razdraži sluznice in povzroči vnetje. Seneno mrzlico dobijo samo tisti, ki imajo preobčutljive sluznice.

Zanimiv poizkus. V ranih jutrih zabliski rosa po travi, listih in drugod v tisoč biserih, ko sonce posije na njo. Rosa nastaja vsled ohlajenja zračne vlage in se začne ob raznih predmetih zgoščevati v kapljice. Množina kapljic, ki se na posameznih stvareh nabira, pa ni povsod enaka, ampak se zelo ravna po barvi dotičnega predmeta. Zelo se rosa nabira na zeleni barvi, zato so včasih zjutraj listi drevja i. dr. tako zelo rosnii. Še bolj se rosa nabira na rumeni barvi, ki postane še bolj mokra. Na rdeči in črni barvi pa se rosa kaj malo nabira in ostaneta skoraj suhi. — Pobarvaj primerne deščice z raznimi barvami, a vsako samo z eno. Položi jih preko noči na prosto. Zjutraj zgodajpa pogledj in začudil se boš, kako različno rosne so.

Prva slovenska županja v Ameriki. V mestecu Vandling v Pensilvaniji je bila za županjo soglasno izvoljena Marija Korošec, vdova po bivšem županu, ki je umrl letos 19. februarja. To je v okraju prvi primer, da je ženska prevzela to dolžnost.

Znamke, ki jih ustvarja kupčijski nagib. Otok Pitcairn, leži v samotni med novo Zelandijo in južno Ameriko daleč od prekmorskega prometa. Sedaj je postal v poštnem oziru samostojen in 210 ljudi, toliko jih namreč živi na otoku, bo odslej lahko frankiralo svoja redka pisma z domačimi znamkami.

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — Tiskarna J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. Veljavna je inseratna tarifa 1.

Vabilo

na 37. redni letni občni zbor „Posojilnice in hranilnice v Globasnici, registrovane zadruge z neomejeno zavezo“ ki se vrši **2. junija 1940** ob 10. uri dopoldne v zadržni pisarni v Globasnici.

D n e v n i r e d :

1. Čitanje in odobritev zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1939.
4. Volitve načelstva in nadzorstva.
5. Revizijsko poročilo.
6. Slučajnosti.

(27)

Načelstvo.